

Andrius Bielinis

Bonnos Friedrich-Wilhelms-Universiteto

Teisės fakultetas

Loestr. 21, 53113 Bonn, Vokietija

El. paštas: bielinis@uni-bonn.de

TYČINĖ NUSIKALSTAMA VEIKA VOKIETIJOS IR LIETUVOS BAUDŽIAMOJOJE TEISĖJE: LYGINAMOJI ANALIZĖ

Moderni Lietuvos baudžiamoji teisė yra gana jauna. Rengiant naująjį Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą buvo atsižvelgiama į daugelio šalių teisinę patirtį. Iš jų savo įtaka pasižymėjo Vokietija ir jos patirtis šioje srityje. Atsižvelgiant į Vokietijos baudžiamosios teisės teorijos svarbumą Lietuvos baudžiamosios teisės sistemai, šiame straipsnyje analizuojama nusikalstamos veikos, kuri sudaro baudžiamosios atsakomybės pagrindą, sąvoka Vokietijos baudžiamajoje teisėje ir sulyginama su nusikalstamos veikos sąvoka Lietuvos baudžiamajoje teisėje.

Analizės pagrindą sudaro atskiri nusikalstamos veikos požymiai, kurie straipsnio eigoje yra įvardijami, paaiškinami ir sulyginami, atskleidžiant abiejų šalių nusikalstamos veiklos sąvokų sąsajas bei ypatumus.

ĮVADAS

Lietuvos naujasis baudžiamasis kodeksas buvo priimtas 2000 m. rugsėjo 26 d., o įsigaliojo tik 2003 m. gegužės 1 d. Atsižvelgiant į šį faktą, galima teigti, kad moderni Lietuvos baudžiamoji teisė yra gana jauna. Per daugelį okupacijų Lietuva buvo priversta pripažinti kitų šalių įstatymus, todėl ir neturėjo daug galimybių išvystyti ilgų baudžiamųjų teisės tradicijų. Apie tai liudija ir faktas, jog iki 1961 m. Lietuva neturėjo savo baudžiamąjo kodekso. 1846 m. gegužės 1 d. visoje Rusijos imperijos teritorijoje, tame tarpe ir Didžiojoje Lietuvoje, įsigaliojo nauji Baudžiamieji nuostatai (*Ugolovnoje uloženiye*)¹, kurie panaikino

¹ Mažąją Lietuvos teritorijoje galiojo Vokietijos baudžiamieji įstatymai; žr. Baudžiamoji teisė (Bendroji dalis). Vilnius, 2003. P. 79.

iki tol buvusių įstatymų galiojimą. Tarpukario metais, 1919 m. sausio 16 d. išleistu Laikiniu juo Lietuvos Teismų ir jų darbo sutvarkymo įstatymu, buvo patvirtintas 1903 m. Rusijos Baudžiamasis statutai, kuris galiojo visą nepriklausomos Lietuvos gyvavimo periodą. Sovietų Sąjungai Antrojo Pasaulinio karo metu okupavus Lietuvą, 1903 m. Baudžiamasis statutai buvo pakeistas Rusijos Tarybų Federacinės Socialistinės Respublikos baudžiamuoju kodeksu, kuris galiojo Lietuvoje iki pirmojo Lietuvos baudžiamojo kodekso įsigaliojimo 1961 m. birželio 26 d. Tačiau naujasis baudžiamasis kodeksas rėmėsi RTFSR naujojo kodekso pavyzdžiu, neleidžiant žymesnių nukrypimų nuo Rusijos Federacijos baudžiamajame kodekse įtvirtintų nuostatų. Tad galimybė įgyvendinti savarankišką ir nepriklausomą baudžiamųjų nuostatų kūrybą atsirado tik po nepriklausomybės atkūrimo². Todėl, rengiant nepriklausomos Lietuvos naująjį baudžiamąjį kodeksą, buvo atsižvelgiama į kitų šalių, turinčių šioje teisinėje srityje ne mažai patirties, įstatymus ir teisinę teoriją³.

Viena iš tų šalių, kurios baudžiamoji teisė padarė įtaką Lietuvai tiek Tarybų Sąjungos metu, tiek po nepriklausomybės atkūrimo yra Vokietija.

Skirtingai nuo Lietuvos, Vokietija jau seniai yra sukūrusi savo baudžiamąjį kodeksą. Aktualusis Vokietijos BK galioja, su daugelių pakeitimų bei papildymų, nuo 1871 m. Tačiau jis remiasi dar senesniu, 1851 m. Prūsijos BK⁴. Taigi pažymėtina, jog dabartinių Vokietijos baudžiamųjų nuostatų pagrindas buvo sudarytas daugiau nei prieš 150 metų.

Vokietijos baudžiamosios teisės atstovų labiausiai išplėtotą mokslą apie nusikalstamos veikos sudėtį perėmė tuometinės Tarybų Sąjungos baudžiamoji teisė⁵, kurios baudžiamasis kodeksas ilgą laiką sudarė Tarybinės Lietuvos Respublikos teisinį pagrindą. Po nepriklausomybės atkūrimo, nusikalstamos veikos sudėties samprata buvo išplėtoti ir nutolta nuo jos tarybinės koncepcijos. Taip pat buvo perimti kai kurie vokiškosios nusikalstamos veikos sudėties doktrinos elementai⁶. Taigi galima teigti, jog Vokietijos baudžiamoji teisė, ypač mokymas apie nusikalstamos veikos sudėtį, padarė dvejopą įtaką Lietuvos baudžiamajai

² Ten pat. P. 76-85.

³ Piesliakas. Naujojo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso principinės nuostatos ir baudžiamoji politika // Jurisprudencija. 1998, t. 10(2), P. 41.

⁴ Roxin. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. München, 2006. P. 105 – 135.

⁵ Piesliakas. Lietuvos baudžiamoji teisė. Vilnius, 2006. P. 179; Tačiau reikia pabrėžti, jog mokslas apie nusikalstamos veikos sudėtį buvo išplėtotas ir savaime modifikuotas.

⁶ Piesliakas. Lietuvos baudžiamoji teisė. Vilnius, 2006. P. 179.

teisei: per tarybinę baudžiamąją teisę ir tiesiogiai kuriant savąją nepriklausomos Lietuvos baudžiamąją teisinę doktriną.

Taigi žvilgsnis į Vokietijos baudžiamosios teisės sampratą suteikia galimybę suvokti dabartinių Lietuvos baudžiamosios teisės nuostatų šaknis bei, sulyginant abiejų šalių teises sampratas, išskirti Lietuvos baudžiamosios teisės ypatumus.

Kadangi visos baudžiamosios teisės sistemos sulyginti neįmanoma, šio darbo tikslas bus nagrinėti esminį baudžiamosios teisės klausimą: „kas atsako ir už ką atsakoma pagal baudžiamąjį įstatymą?“. Vokietijos, kaip ir Lietuvos baudžiamojoje teisėje, atsakymas į šį klausimą yra vienodas: pagal baudžiamąjį įstatymą atsako asmuo padaręs nusikalstamą veiką⁷. Taigi šio straipsnio nagrinėjamas objektas bus nusikalstama veika, tiksliau, jos požymiai, kaip baudžiamosios atsakomybės pagrindas.

1. NUSIKALSTAMOS VEIKOS APIBRĖŽIMAI

Vokietijos baudžiamasis kodeksas ar kiti įstatymai neformuluoja nusikalstamos veikos apibrėžimo⁸. Tai teisės teorijos dalykas. Tačiau Vokietijos teisės teorijoje nėra vieno, visiems priimto nusikalstamos veikos apibrėžimo. Ten išskiriamos net 5 kryptys (natūralistinė, klasikinė, neoklasikinė, finalinė ir socialinė), kurios vyravo vienu ar kitu istoriniu laikotarpiu ir kurių atstovai bandė pateikti savo nusikalstamos veikos sampratą⁹. Labiausiai paplitęs yra klasikinės krypties nusikaltimo apibrėžimas, kuris nusikalstamą veiką apibrėžia kaip „baudžiamosios veikos sudėtį atitinkantį priešingą teisei ir kaltą veiksmą¹⁰“. Tai vadinamas 3 sudėtinių dalių nusikaltimo apibrėžimas¹¹, naudojamas ir kitų vakarų Europos valstybių baudžiamojoje teisėje. Jo esmė ta, kad išskiriami trys būtini nusikalstamos veikos požymiai :

⁷ Lietuvos BK 2 str. 3 d.; Vokietijos BK to *expressis verbis* viename straipsnyje nenustato - baudžiamumas tik už nusikalstamos veikos padarymą suvokiamas iš kelių BK straipsnių interpretacijos bei literatūros.

⁸ Skirtingai nuo Lietuvos baudžiamosios teisės, Vokietijos teisėje baudžiamoji atsakomybė atsiranda ne vien dėl veiksmų nustatytų baudžiamajame kodekse, ją taip pat nustato kiti įstatymai, t. y. taip vadinama šalutinė baudžiamoji teisė (vok. *Nebenstrafrecht*), pvz., autorių teisių apsaugos įstatymas, ginklų įstatymas, komercinis kodeksas ir pan.

⁹ Pesliakas. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vinius, 1996. P. 10.

¹⁰ Wessels / Beulke. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Heidelberg, 2003. P. 28; Frister. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2006. P. 71.

¹¹ Krey. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 79; Schönke / Schröder. Strafgesetzbuch. Kommentar. München, 2006. P. 155.

- 1) atitikimas baudžiamosios veikos sudėčiai (*Tatbestandsmäßigkeit*),
- 2) priešingumas teisei (*Rechtswidrigkeit*),
- 3) kaltė (*Schuld*).

Tuo tarpu pagal Lietuvos baudžiamojo kodekso (toliau BK) 11 ir 12 str. nusikalstama veika laikoma „pavojinga ir šiame kodekse uždrausta veika“. Įstatymo leidėjas šiame apibrėžime išskiria du nusikaltimo momentus: materialųjį ir formalųjį.

Veikos pavojingumas, kaip materialusis nusikalstamos veikos sąvokos momentas, išreiškia socialinę nusikaltimo esmę, paaiškina, dėl ko žmogaus poelgis laikomas nusikalstama veika. Nusikaltimu laikoma ne bet kokia, o būtent pavojinga veika¹². Veikos pavojingumas pasireiškia tuo, kad tokia veika kėsinama si į konkrečius valstybės saugomus teisinius gėrius (pvz., visuomeninę santvarką, nuosavybę, ekonominę sistemą ir pan.)¹³.

Formalusis nusikalstamos veikos momentas pasireiškia poelgio priešingume teisei. Šis požymis reiškia, kad padaryta veika laikoma nusikaltimu, jei jos požymiai sutampa su baudžiamajame įstatyme aprašytais nusikalstamos veikos sudėties požymiais¹⁴.

Galima išskirti tokius pagrindinius nusikalstamos veikos požymius:

- 1) veika,
- 2) pavojinga veika,
- 3) priešinga teisei veika.

Pagal skirtingus nusikalstamos veikos apibūdinimus galima daryti jau pirmą išvadą, jog Vokietijos mokslininkai veikos pavojingumo kaip materialaus požymio stengiasi neakcentuoti, sukurdami formalius nusikaltimo apibrėžimus, kur akcentuojamas tik formalus nusikaltimo požymis – veikos priešingumas baudžiamajai teisei.

Mano nuomone, diskutuotinas yra Lietuvos baudžiamojoje teisėje įtvirtintas „veikos pavojingumas“ kaip būtinas nusikalstamos veikos požymis. Kyla klausimas, ar toks požymis apskritai yra būtinas? Ar tai nėra savotiškas *atavizmas* likęs iš tarybinės baudžiamosios teisės teorijos?

¹² Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). Vilnius, 2004. P. 92; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimas Nr. 29.

¹³ Pažymėtina, kad naujame BK šie teisiniai gėriai konkrečiai jau nebeįvardinti.

¹⁴ Baudžiamoji teisė (Bendroji dalis). Vilnius, 2003. P. 118; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimas Nr. 29.

Tarybinėje baudžiamojoje teisėje šis nusikalstamos veikos požymis visai buvo paryškintas, juo buvo pabrėžiama klasinė nusikalstamos veikos sampratos esmė¹⁵. Kuriant Lietuvos naująjį baudžiamąjį kodeksą, buvo nutolta nuo ankstesnės nusikalstamos veikos koncepcijos, atsižvelgiama į Vakarų Europos mokslininkų koncepcijas, kurios pateikia vien tik formalius nusikalstamos veikos apibrėžimus. Tačiau įstatymų leidėjas nepanoro veikos pavojingumo požymio atsisakyti, nors ir buvo siūlomas formalus nusikalstamos veikos apibrėžimas. Anot garsaus Lietuvos mokslininko Prof. Dr. V. Piesliako, šis požymis neturi jokio neigiamo atspalvio. Viskas priklauso nuo to, kaip jis suprantamas ir aiškinamas¹⁶.

Neprieštaraujama, kad kiekviena nusikalstama veika yra savaime pavojinga. Tai yra jos išskirtinis bruožas, priežastis, dėl kurios žmogaus elgesys yra traktuojamas kaip nusikalstamas. Dėl šios priežasties baudžiamųjų įstatymų leidėjas kaip tik ir vadovaujasi veikos pavojingumu, sukurdamas baudžiamąją atsakomybę tik už tokias, t. y. pavojingas veikas. Tai žinant, daroma išvada, jog, jeigu veika atitinka įstatymo sudėtyje numatytus požymius, kitaip tariant, yra priešinga teisei, ji savaime *jau yra* pavojinga. Dėl to manyčiau, kad negalima atskirti veikos pavojingumo nuo priešingumo teisei. Atskiriant šiuos požymius, sudaroma tokia paradoksali situacija, jog veika gali prieštarauti įstatymams, tačiau nebūti pavojinga. Tai kyla klausimas, kodėl tokia veika iš viso yra uždrausta?

Literatūroje pateikiami pavyzdžiai, kai veika yra nepavojinga, nors yra priešinga teisei. Antai 1990 metais priėmus Lietuvos Respublikos įmonių įstatymą, buvo įteisintas privatus verslas, nors baudžiamajame kodekse dar kurį laiką galiojo straipsnis, kuris uždraudė privačią įmonių veiklą. Kitas pavyzdys, kai Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą prekių gabenimas per Lietuvos-Lenkijos sieną nepateikiant jų muitinės kontrolei prarado pavojingumą, nes išnyko pati muitinės kontrolė, nors formaliai dar kurį laiką buvo įstatymo draudžiama¹⁷. Šiose situacijose veika, t. y. privati įmonių veikla arba prekių gabenimas nepateikiant jų muitinės kontrolei, iš tikrųjų nebebuvo pavojingi, bet prieštaravo teisei. Apibendrinant galima teigti, jog tokia paradoksali situacija atsiranda, jeigu įvyksta tam tikros socialinių, ekonominių, politinių ar kitokių aplinkybių permainos,

¹⁵ Piesliakas. Lietuvos baudžiamoji teisė. Vilnius, 2006. P. 117.

¹⁶ Ten pat. P. 117.

¹⁷ Ten pat. P. 133.

dėl kurių atitinkamos veikos praranda pavojingumą, nors ir yra dar uždraustos. Tačiau tokiose situacijose patys įstatymai nebeatitinka realybės ir negali taip galioti, nes jie uždraudžia nepavojingą veiką. Jie turi būti laiku pakeisti ir priderinti prie tikrovės. Įstatymų leidėjo aplaidumas šiose situacijose negali būti apeinamas ir teisingumas atstatomas papildomu nusikalstamos veikos bruožu.

Taigi manyčiau, kad situacijų, kai veika yra priešinga teisei, bet nepavojinga, negali ir neturėtų būti.

Šiame kontekste dar reikėtų paminėti BK 37 str. - atleidimą nuo baudžiamosios atsakomybės dėl nusikaltimo mažareikšmiškumo. Asmuo atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės, net jeigu jo veikoje, formaliai vertinant, ir yra nusikaltimo sudėtis, realiai jos pavojingumas yra nedidelis. Iš pirmo žvilgsnio galima daryti išvadą, jog šio straipsnio taikymui būtina išskirti veikos pavojingumą kaip atskirą nusikalstamos veikos požymį šalia priešingumo teisei. Tačiau toks teiginys ydingas. Išskiriant tik priešingumą teisei kaip vienintelį nusikalstamos veikos kvalifikacinį požymį, galima taip pat taikyti BK 37 str. Nustatant, jog veika yra priešinga teisei, t. y. atitinka visus įstatymo sudėtyje numatytus požymius, *ipso iure nustatoma*, jog veika yra pavojinga. Tačiau veikos pavojingumas visuose atvejuose nėra vienodas. Veikos pavojingumas skiriasi savo *laipsniu*, kuris siejamas su veikos kiekybine charakteristika: veiksmų intensyvumu, žalos dydžiu. Kai veika iš esmės nedaro žalos įstatymo saugomoms asmens, visuomenės ar valstybės vertybėms, taip pat kai ji net nesudaro galimybės kilti žalai, veikos pavojingumas nėra didelis, ji pripažįstama esanti mažareikšmė ir asmuo atleidžiamas nuo baudžiamosios atsakomybės. Taigi matytina, kad veikos pavojingumo požymis yra būtinas BK 37 str. taikymui, tačiau jis nėra atskiriamas nuo priešingumo teisei, o yra tiesiogiai su juo susijęs¹⁸.

Apibendrinant galima pažymėti, kad neneigiama, jog kiekviena nusikalstama veika yra pavojinga, tačiau šis pavojingumas konstatuojamas jau veikai atitinkant įstatymo sudėtį, nes įstatymas nustato baudžiamąją atsakomybę tik už pavojingas veikas. Taigi, mano nuomone, yra svarių argumentų kvestionuoti „veikos pavojingumo“ atskiro požymio būtinumą.

¹⁸ Šitame kontekste labai vertinga pasiskaityti Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarimą Nr. 29 „Teismų praktikos veikas pripažįstant mažareikšmėmis apžvalga“, kuriame pateikiama priešinga pozicija. Tačiau pažymėtina, jog šis nutarimas buvo pritaikytas senajam BK, pagal kuri veika dėl mažareikšmiškumo iš viso nebuvo laikoma nusikalstama.

2. ATITIKIMAS BAUDŽIAMOSIOS VEIKOS SUDĖTĮ

Vokietijoje baudžiamosios atsakomybės pagrindą sudaro įstatyme nustatytos veikos sudėties realizavimas. Taigi pradėdant tyrimą reikia iš pradžių nustatyti ar įtariamas elgesys atitinka veikos sudėtį. Tai laikoma nustatyta, kai elgesio požymiai sutampa su atitinkamo baudžiamosios teisės pažeidimo tipiniais požymiais, aprašytais įstatymo esančioje baudžiamosios veikos sudėtyje¹⁹. Tuo Vokietijos nusikalstamos veikos sąvoka nesiskiria nuo jos ekvivalento Lietuvoje, nes pagal Lietuvos BK 2 str. 4 d. atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamojo įstatymo numatytą nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo sudėtį²⁰. Nustatant baudžiamosios veikos sudėties atitinkamumą konstatuojamas ir veikos priešingumas teisei, kaip vienas iš minėtų nusikalstamos veikos būtinųjų požymių.

Kaip Lietuvos, taip ir Vokietijos teisės teorija tarp nusikalstamos veikos sudėties požymių išskiria atskiras požymių grupes, apibūdinančias ir vidinę, ir išorinę nusikaltimo padarymo puses²¹. Išorinę nusikaltimo padarymo pusę apibūdina objektyvūs veikos sudėties požymiai, o vidinę - subjektyvūs veikos sudėties požymiai²². Tačiau Lietuvos teisės mokslas objektyvius požymius toliau skiria į du elementus: objektą ir objektyviąją pusę, o subjektyvius požymius į subjektą ir subjektyviąją pusę²³. Čia reikia paminėti, jog su šiuo turiniu sutinka ne visi Lietuvos baudžiamosios teisės mokslininkai²⁴.

Vadovaudamasi pirma paminėta koncepcija, galima išskirti tokius nusikalstamos veikos sudėties požymius:

¹⁹ Wessels / Beulke. *Strafrecht Allgemeiner Teil*. Heidelberg, 2003. P. 41; Krey. *Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil*. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 81; Stratenwerth / Kuhlen. *Strafrecht. Allgemeiner Teil I*. München, 2004. P. 75.

²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-255/2004.

²¹ Krey. *Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil*. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 89.

²² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-490/2001; Frister. *Strafrecht. Allgemeiner Teil*. München, 2006. P. 80.

²³ Baudžiamoji teisė (Bendroji dalis). Vilnius, 2003. P. 150.

²⁴ Piesliakas. Lietuvos baudžiamoji teisė. Vilnius, 2006. P. 180- 182, kuris išskiria tik objektyviuosius ir subjektyviuosius nusikalstamos veikos sudėties požymius.

Vokietijos teisės teorijoje	Lietuvos teisės teorijoje
<p><i>1. Objektivūs nusikaltimo sudėties požymiai:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- subjektas;- veika;- objektas;- pasekmės;- priežastinis ryšys tarp veikos ir pasekmių;- objektyvus pasekmių inkriminavimas;- laikas, vieta, būdas, įrankiai;- kitos aplinkybės. <p><i>2. Subjektyvūs nusikaltimo sudėties požymiai:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- tyčia;- ypatingi subjektyvūs požymiai.	<p><i>1. Objektas</i></p> <p><i>2. Objektivioji pusė</i></p> <ul style="list-style-type: none">- veika;- pasekmės;- priežastinis ryšys tarp veikos ir pasekmių;- laikas, vieta, būdas, įrankiai;- kitos aplinkybės. <p><i>3. Subjektas</i></p> <ul style="list-style-type: none">- subjekto amžius- pakaltinamumas / nepakaltinamumas- ribotas pakaltinamumas- apsvaigimas nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų <p><i>4. Subjektyvioji pusė</i></p> <ul style="list-style-type: none">- kaltė- tikslas ir motyvas

Dažniausiai objektyviojoje veikos sudėtyje yra numatyta, jog poelgis turi sukelti tam tikrų padarinių. Tiek pagal Vokietijos, tiek ir pagal Lietuvos teisės teoriją tokiu atveju neteisėtos veikos sudėtis realizuojama tik tada, kai poelgis ir padariniai susiję *priežastiniu ryšiu*²⁵.

²⁵ Haft. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2004. P. 50; Stratenwerth / Kuhlén. Strafrecht. Allgemeiner Teil I. München, 2004. P. 90; Pesliakas. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vinius, 1996. P. 95; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-547/2002.

Vokietijos teisinėje literatūroje ir teismų praktikoje nėra vieningos nuomonės, pagal kokius kriterijus nustatyti priežastinį ryšį. Dažniausiai vartojama ir net anksčiau jau Reicho Teismu pripažinta buvo „*ekvivalento teorija*“ (*Äquivalenztheorie*)²⁶, pagal kurią priežastis yra „bet kuri sąlyga, be kurios padarinyš tokiu pavidalu nebūtų atsiradęs“²⁷. Kitaip tariant, priežastinis ryšys egzistuoja tik tada, kai veiksmas yra ekvivalentinė pasekmės priežastis, t. y. būtina, privaloma sąlyga. Lietuvos teisės teorijoje priežastinis ryšys nustatomas pagal „būtinios pasekmių kilimo sąlygos taisyklę“²⁸. Pagal ją būtinios sąlygos nustatymas – tai fakto nustatymas, ar mus dominanti ir įstatyme aprašyta veika buvo būtina pasekmių kilimo sąlyga²⁹. Tai reiškia, ar kiltų pasekmės, jei nebūtų padaryta pavojinga veika. Akivaizdu, kad „ekvivalento teorija“ ir „būtina pasekmių kilimo sąlygos taisyklė“ iš esmės sutampa.

Tačiau Vokietijos kaip ir Lietuvos baudžiamosios teisės mokslui aišku, kad ekvivalento teorija taip pat kaip ir būtinios pasekmių kilimo sąlygos taisyklė yra per plačios ir šiuo aspektu turi būti koreguojamos nustatant konkrečias atsakomybės ribas.

Pvz.: A, nesunkiai sužaloja peiliu B. B išvežamas į ligoninę. Tačiau pakeliui nukrenta lėktuvas ant greitosios medicinos pagalbos mašinos ir B žūna. Be šių teorijų apribojimų, A turėtų būti inkriminuota B mirtis (nebūtu sužalojimo, nebūtų ir vėlesnio važiavimo greitąja, tuo tarpu ir lėktuvas nebūtų nukritęs ant greitosios medicinos pagalbos mašinos vežančios B).

Vokietijos teisės teorija išsprendžia šią problemą vadovaujantis *objektyvaus inkriminavimo* požymiu³⁰. Pagal šį požymį baudžiamajoje teisėje esminis yra ne tik priežastinis ryšys ir rezultato santykio klausimas, bet ir klausimas, „ar socialiai žalingi padariniai, atsižvelgiant į žmogaus elgesio galimybes, gali būti inkri-

²⁶ Reicho Teismo nutarimas. 1. tomas. P. 373.; Vokietijos Aukščiausiojo Teismo nutarimas. 1. tomas. P. 332.; Stratenwerth / Kuhlen. Strafrecht. Allgemeiner Teil I. München, 2004. P. 90.; Krey. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 98; Jähnke / Laufhütte / Odersky. Leipziger Kommentar. Berlin, 2003. 2. skyrius. P. 29; Baumann / Weber / Mitsch. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Bielfeld. 2003. P. 234.

²⁷ Lackner / Kühl. Strafgesetzbuch. Kommentar. München, 2004. P. 59; Roxin. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. München, 2006. P. 351.

²⁸ Piesliakas, V. Priežastinis ryšys tarp pavojingos veikos ir baudžiamajame įstatyme numatytų padarinių ir jo nustatymas teismų praktikoje // Jurisprudencija. 2006, t. 7(85), P. 8.

²⁹ Piesliakas. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vinius, 1996. P. 95.

³⁰ Krey. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 103; Haft. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2004. P. 54.

minuoti kaltininkui kaip „jo kūrinys“ „?“³¹ Padariniai laikomi objektyviai inkriminuoti, jeigu kaltininkas „sukūrė teisiniu atžvilgiu reikšmingą pavojų, ir šis pavojus pasireiškė nusikalstamos veikos padariniuose“³². Tuo tarpu A nebūtų inkriminuota B mirtis, nes jis nesunkiai sužalodamas B nesukūrė teisiniu atžvilgiu reikšmingo pavojaus, kuris būtų pasireiškė vėlesne B mirtimi.

Lietuvos teisės teorija sprendžia šią problemą atskiriant būtinąjį priežastinį ryšį nuo atsitiktinio. Atsitiktinis priežastinis ryšys – tai nebūdinga reiškiniai, nedėsninga reiškinų ryšio forma, kuri daug kartų pasikartojančiuose bandymuose nesukelia mus dominančių pasekmių, tačiau tam tikromis sąlygomis, retai pasikartojančiomis, o gal net nepasikartojančiomis sąlygomis, kokiomis nors papildomomis aplinkybėmis padaryta veika gali sukelti pavojingas pasekmes³³. Tuo tarpu būtinas priežastinis ryšys yra būdingas, dėsningas reiškinų ryšys. Tai reiškia, jog tam tikromis sąlygomis mus dominančios veikos visada ar bent jau dažniausiai sukelia tam tikros rūšies pavojingas pasekmes³⁴. Baudžiamąją teisinę reikšmę turi tik būtinas priežastinis ryšys³⁵. Kalbant apie prieš tai paminėtą pavyzdį akivaizdu, kad nesunkiam B sužalojimui nebūdinga ir nedėsninga, kad jį vežant į ligoninę jis mirs nuo krentančio lėktuvo. Taigi, tarp B sužalojimo ir mirties yra tik atsitiktinis ryšys, kuris, kaip minėta, neturi teisinės reikšmės³⁶.

Galima daryti išvadas, kad priežastinis ryšys tarp veikos ir pasekmių Vokietijos kaip ir Lietuvos teisės teorijoje yra būtinas nusikalstamos veikos sudėties požymis. Jo apibūdinimas iš esmės sutampa, tačiau jis yra papildomai skirtingai apribojimas.

Mano nuomone, Lietuvos baudžiamojoje teisėje priežastinio ryšio nustatymas konkrečioje byloje atskiriant būtinąjį nuo atsitiktinio priežastinio ryšio yra

³¹ Frister. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2006. P. 100.

³² Wessels / Beulke. Strafrecht Allgemeiner Teil. Heidelberg, 2003. P. 62.

³³ Pesliakas. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vinius, 1996. P. 98.

³⁴ Pesliakas. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vinius, 1996. P. 99.

³⁵ Pažymėtina, kad Lietuvos baudžiamojoje teisėje išskiriamas taip pat dar *tiesioginis* ir *sudėtingas* priežastinis ryšys (žr. Pesliakas, V. Priežastinis ryšys tarp pavojingos veikos ir baudžiamajame įstatyme numatytų padarinių ir jo nustatymas teismų praktikoje // Jurisprudencija. 2006, t. 7(85); P. 10). Tačiau ši kvalifikacija neturi tiesioginės reikšmės sprendimui dėl baudžiamosios atsakomybės. Atsakomybę nustato priežastinio ryšio priskirimas prie *būtinojo* arba *atsitiktinio*.

³⁶ Pavyzdžiai apie priežastinio ryšio klausimo sprendimą teismų praktikoje žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-663/2000; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-187/2005.

veiksminga ir teisingumo principą atitinkanti priemonė nustatant asmens baudžiamąją atsakomybę tik už veikas, kurių padariniai yra iš anksto numatomi. Tik padariniai susiję būtinuoju ryšiu su veika gali būti inkriminuojami veiką padariusiam asmeniui. Tačiau čia kyla abejonių, ar padarinių inkriminavimui visada užtenka vien tik būtinąjo ryšio konstatavimo.

Pvz.: A paduoda B heroino švirkštą, kuri B sau susileidžia ir vėliau miršta.

Čia A gal ir galėjo numatyti, jog heroino injekcija gali sukelti mirtinas pasekmes. Toks priežastinis ryšys gali būti traktuojamas kaip būtinas. Tačiau ar teisinga būtų A inkriminuoti B mirtį, kai B galėjo pats nuspręsti, ar sau įšileisti pavojingą injekciją? Manau, jog *asmeninės atsakomybės principas* turėtų apriboti padarinių inkriminavimą asmeniui. Tokią poziciją yra išreiškęs ir Vokietijos Aukščiausiasis Teismas, nustatant, jog tas, kuris tyčia ar neatsargiai sukursto, padeda ar skatina kitą asmenį padaryti žalą sau, negali būti baudžiamas už nužudimą ar kūno sužalojimą, jeigu kitas asmuo pats realizuoja atsiradusią grėsmę savo sveikatai ar gyvybei³⁷. Aišku reikėtų kitaip vertinti atvejį, kai kaltininkas, geriau žinodamas padėtį, labiau suvokia riziką nei nukentėjęsysis.

Pvz.: A užsimoja lazda, kad smogtų per galvą prieš jį einančiam B. Siekdamas B apsaugoti, C nukreipia smūgį taip, kad lazda pataiko B į petį, ir jis tik lengvai sužeidžiamas.

Šioje situacijoje neabejotina, jog lazdos nukreipimas susijęs būtinuoju ryšiu su lengvu kūno sužalojimu. Tačiau ir vėl kyla abejonės, ar C ši veika turėtų būti inkriminuota ir jis už tai patraukiamas baudžiamajon atsakomybėn. C savo įsikišimu *sušvelnino* konkrečioje situacijoje galėjusius atsirasti padarinius. Jo elgesys nesukėlė jokio priešingo teisei pavojaus. Konkretūs, tam tikru poveikiu sušvelninti padariniai pasilieka užpuoliko A ar, tiksliau sakant, lemtingo atsitiktinumo „kūriniu“.

Taigi pateikti pavyzdžiai parodo, jog yra atvejų sukeliančių abejonių, ar pakanka vien tik būtinąjo priežastinio ryšio nustatymo asmeniui inkriminuoti padarinius. Mano nuomone, reikėtų daugiau diferencijuoti vertinant inkriminavimą, spręsti ne vien tiek pagal būtinąjo priežastinio ryšio buvimą. Reikėtų išskirti daugiau kriterijų, konkrečiais atvejais nustatančių, ar padariniai kaltininkui turėtų būti inkriminuojami kaip būtent jo kūriny.

³⁷ Vokietijos Aukščiausiojo Teismo nutarimas. 32 tomas. P. 262.

2. SUBJEKTYVŪS VEIKOS SUDĖTIES POŽYMIAI

Subjektyvūs (vidiniai) veikos sudėties požymiai – tai aplinkybės, susijusios su kaltininko sąmone ir pažiūromis. Pagrindinis šių požymių elementas Vokietijos baudžiamojoje teisėje yra *tyčia*. Skirtingai nuo Lietuvos BK, kur tyčia yra apibūdinama kaip viena iš kaltės formų³⁸, Vokietijos teisės teorija netapatina kaltės ir tyčios sąvokų, o apibūdina jas kaip atskirus nusikalstamos veikos požymius³⁹.

Vokietijos BK yra nustatyta: „Baudžiama tik už tyčinius poelgius, jeigu įstatymas tiesiogiai nenustato baismės ir už neatsargius poelgius“⁴⁰. Taigi, yra svarbu nustatyti tam tikrą tyčios formą ir abejotinais atvejais ją atskirti nuo neatsargumo.

Pagal vyraujančią požiūrį, tyčia, kaip psichinė elgesio savybė, yra „sieikimas realizuoti baudžiamosios veikos sudėtį, suvokiant visas objektyvias veikos aplinkybes“⁴¹. Kalbiniu požiūriu netiksli, bet iš esmės tą pačią prasmę atskleidžianti įprasta trumpa formulė – „žinojimas ir norėjimas realizuoti veikos sudėtį“⁴². Pagal šį apibūdinimą išskiriami du tyčios požymio momentai: valinis ir intelektualinis. Valinis momentas – tai noras pasiekti savo tikslą. Tuo tarpu intelektualinis momentas parodo, kaip asmuo įvertina ir suvokia savo veikos pavojingumą. Šių momentų sudėtimi atsiskiria tyčios formos.

Galima skirti tris tyčios pasireiškimo veikos sudėtyje formas: ketinimą, tiesioginę ir netiesioginę (eventualią) tyčią.

Ketinimas (Absicht arba dolus directus 1. lapsnio), būna tada, kai kaltininkas tiesiogiai siekia, kad atsirastų veikos sudėtyje numatyti padariniai arba siekia sukurti aplinkybes, kurių įgyvendinimas pagal įstatymą siejamas su konkrečiais ketinimais⁴³. Taigi, šioje tyčios formoje dominuoja valinis elementas.

³⁸ Lietuvos BK 14 str.

³⁹ Krey. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 124.

⁴⁰ Vokietijos BK 15 str.

⁴¹ Vokietijos Aukščiausiojo Teismo nutarimas. 19. tomas. P. 298; Roxin. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. München, 2006. P. 436.

⁴² Wessels / Beulke. Strafrecht Allgemeiner Teil. Heidelberg, 2003. P. 75; Haft. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2004. P. 151.

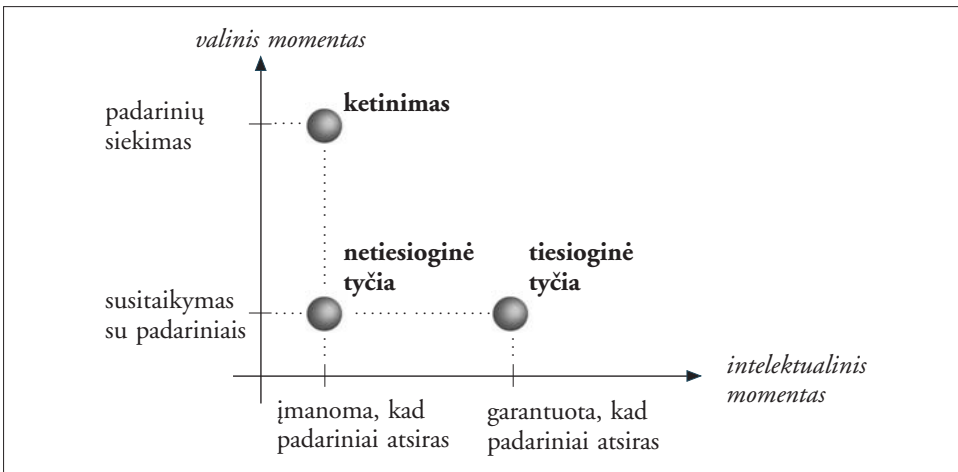
⁴³ Vokietijos Aukščiausiojo Teismo nutarimas. 16. tomas. P. 1.; 18. tomas. P. 246.; 21. tomas. P. 283; Tröndle / Fischer. Strafgesetzbuch und Nebengesetze. München, 2006. P. 103.

Tiesioginė tyčia (*Direkter Vorsatz* arba *dolus directus 2. laipsnio*) yra tada, kai kaltininkas žino arba garantuotai numato, jog savo poelgiu realizuos įstatyme numatytą veikos sudėtį⁴⁴. Tuomet tyčia apima visa, ką jis įsivaizduoja kaip būtiną ar neišvengiamą jo poelgio padarinį, nors vieno ar kito veiksmų padarinio jis galėjo ir nenorėti⁴⁵. Šioje tyčios formoje akcentuojamas intelektualinis elementas.

Netiesioginė tyčia (*Eventualvorsatz* arba *dolus eventualis*) esti tuomet, kai kaltininkas mano esant visiškai įmanomą, kad jo elgesys garantuos, jog bus įvykdyta įstatymo numatyta veikos sudėtis, ir su tuo susitaiko⁴⁶. Šioje formoje ir valinis, ir intelektualinis momentas pasireiškia lygiai ir silpniau negu kituose tyčios formose. Dėl to netiesioginė tyčia sudaro silpniausią tyčios formą.

Pagal minėtą tyčios formų apibūdinimą, galima sukurti schemą, kuri aki-vaizdžiau iliustruoja skirtumus:

Schema 1. Tyčios formos Vokietijos baudžiamojoje teisėje

Tuo tarpu Lietuvos baudžiamoji teisė išskiria tik dvi pagrindines tyčios formas – tiesioginę ir netiesioginę tyčią, kurios yra apibūdintos Lietuvos BK

⁴⁴ Wessels / Beulke. Strafrecht Allgemeiner Teil. Heidelberg, 2003. P. 79; Kindhäuser. Strafrechtsgesetzbuch. Lehr- und Praxiskommentar. Baden-Baden, 2005. P. 104.

⁴⁵ Plg. Vokietijos Aukščiausiojo Teismo nutarimas. 21. tomas. P. 283.

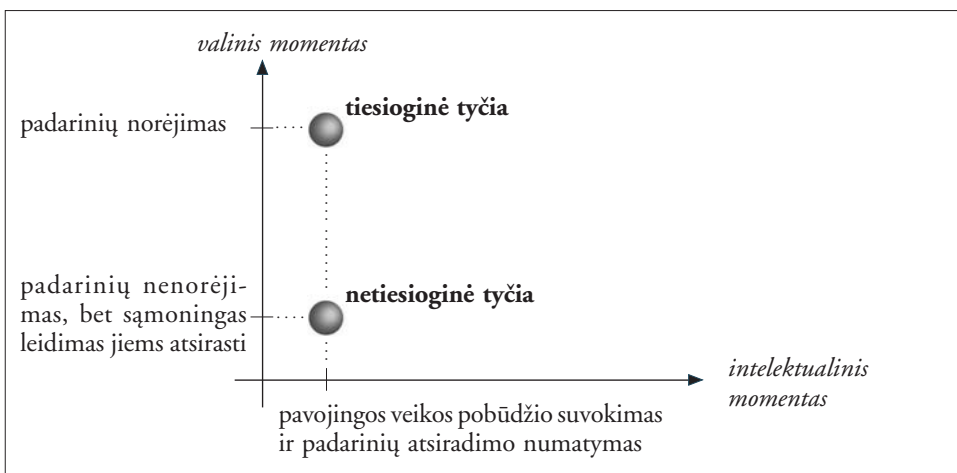
⁴⁶ Wessels / Beulke. Strafrecht Allgemeiner Teil. Heidelberg, 2003. P. 79; Schönke / Schröder. Strafrechtsgesetzbuch. Kommentar. München, 2006. P. 279.

15 str.⁴⁷ Tiesioginė tyčia nustatoma, jeigu asmuo suvokė pavojingą nusikalstamos veikos pobūdį ir norėjo taip veikti⁴⁸; bei numatė, kad dėl jo veikimo ar neveikimo gali atsirasti šiame kodekse numatyti padariniai, ir jų norėjo (paskutinis požymis būtinas tik esant materialiai nusikalstamos veikos sudėčiai). Netiesioginė tyčia konstatuojama, jeigu asmuo suvokė pavojingą nusikalstamos veikos pobūdį ir norėjo taip veikti; bei numatė, kad dėl jo veikimo ar neveikimo gali atsirasti šiame kodekse numatyti padariniai, ir nors jų norėjo, bet sąmoningai leido jiems atsirasti⁴⁹ (paskutinis požymis būtinas tik esant materialiai nusikalstamos veikos sudėčiai).

Pažymėtina, kad Lietuvos baudžiamojoje teisėje tyčia taip pat apibūdinama valiniu ir intelektualiniu elementu⁵⁰. Intelektinis elementas sutampa tiek tiesioginėje, tiek netiesioginėje tyčioje. Tyčios formos skiriasi tik valiniu elementu⁵¹.

Šias tyčios formas taip pat galima apibūdinti schemoje:

Schema 2. Tyčios formos Lietuvos baudžiamojoje teisėje

⁴⁷ Lietuvos teisės teorija išskiria daugiau tyčios formų (iš anksto apgalvota ir staiga atsiradusi, apibrėžtoji ir neapibrėžtoji), tačiau jos tik apibūdina pagrindinių tyčios rūšių niuansus ir dėl to nebus nagrinėjamos.

⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-490/2001.

⁴⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-187/2003.

⁵⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-676/2003.

⁵¹ Baudžiamoji teisė (Bendroji dalis). Vilnius, 2003. P.206; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-676/2003.

Sulyginant tyčios formas Lietuvos ir Vokietijos baudžiamojoje teisėje galima daryti išvadą, kad, nors ir abiejose teisės sistemose tyčios formos sudaromos iš valinio ir intelektualinio elemento, jos iš esmės skiriasi, nes tiek valinio, tiek ir intelektualinio momento turiniai yra skirtingi.

Vokietijos baudžiamojoje teisėje pagal atskiras baudžiamąsias nuostatas prie tyčios dažnai prisijungia „ypatingi subjektyvūs požymiai“ (*besondere subjektive Tatbestandsmerkmale*)⁵², pvz., vagies ketinimas pasisavinti ar sukčiaus ketinimas praturtėti – šie ketinimai parodo tipišką veikos elgesio žalingumą ir yra vienas iš poelgio neteisėtumą lemiančių požymių. Lietuvos baudžiamojoje teisėje randamas panašus ekvivalentas, t. y. nusikalstamos veikos padarymo *motyvas* ir *tikslas*. Motyvas – tai suvoktos vidinės paskatos, kurios nulemia asmens pasiryžimą padaryti nusikaltimą. Tuo tarpu tikslas yra asmens įsivaizduojami objektyviosios tikrovės pasikeitimai, kurie turi atsirasti dėl nusikaltimo padarymo⁵³. Motyvai ir tikslai yra apibūdinami atskiruose BK straipsniuose ir sudaro savarankiškus subjektyviosios nusikalstamos sudėties pusės požymius, kurių nebuvimas liudija apie visos nusikaltimo sudėties nebuvimą⁵⁴.

Jeigu minėti objektyvūs ir subjektyvūs požymiai yra konstatuojami, įtariamojo veika laikoma atitinkančia įstatyme nustatytos veikos sudėtį.

3. PRIEŠINGUMAS TEISEI

Pagal Lietuvos baudžiamąją teisę, „priešingumo teisės požymis“ reiškia, kad padaryta veika sutampa su baudžiamajame įstatyme aprašytais nusikalstamos veikos sudėties požymiais⁵⁵. Iš šio priešingumo teisei požymio apibūdinimo galima daryti išvadą, jog jeigu nustatoma, kad kaltininko poelgis atitinka nusikalstamos veikos sudėtį, tai tuo pačiu reiškia, jog poelgis yra priešingas teisei.

Ši samprata nesutampa su Vokietijos baudžiamosios teisės „priešingumo teisei požymio“ suvokimu. Remiantis tuo, kad elgesys atitinka veikos sudėtį, galima daryti tik *laikinas* išvadas, o ne galutinius sprendimus apie priešingumą teisei. Tai reiškia, jog priešingumas teisei yra tik preziumuojamas („Der Tat-

⁵² Stratenwerth / Kuhlen. Strafrecht. Allgemeiner Teil I. München, 2004. P. 90; Krey. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 123.

⁵³ Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Vilnius 2003. P. 214.

⁵⁴ Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis. Vilnius 2003. P. 215.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). Vilnius, 2004. P. 94.

bestand indiziert die Rechtswidrigkeit“⁵⁶). Tačiau tai gali būti paneigta nustatant, kad esama atleidimo nuo baudžiamos atsakomybės pagrindų, t.y. leidžiama atitinkamai elgtis⁵⁷. Pvz., tyčinis žmogaus nužudymas atitinka Vokietijos BK 212 str. veikos sudėtį. Toks veikos sudėtį atitinkantis elgesys priešingas teisei, jei nėra jokio pagrindo atleisti nuo atsakomybės. Tačiau toks elgesys yra leistinas it teisėtas būtinosios ginties atveju (BK 32 str.).

Taigi, poelgis laikomas priešingas teisei tuomet, kai yra realizuota neteisėtos veikos sudėtis *ir* nėra pagrindų, šalinančių baudžiamąją atsakomybę⁵⁸. Tuo tarpu Lietuvos baudžiamojoje teisėje *vien tik* neteisėtos veikos realizavimo užtenka veiką pripažinti priešingą teisei. Pažymėtina, jog Lietuvos teisėje taip pat randama „pagrindų, šalinančių baudžiamąją atsakomybę“ ekvivalentas – tai „baudžiamąją atsakomybę šalinančios aplinkybės“⁵⁹. Tačiau šios aplinkybės neturi įtakos priešingumo teisei pradiniam nustatymui. Jos tik pašalina *jau nustatytą* priešingumą.

Pagrindai, šalinantys baudžiamąją atsakomybę (taip pat vadinami „leidžiančiomis“ nuostatomis (*Erlaubnissätze*), išbarstyti po įvairias teisės sritis, tame tarpe:

1. būtinoji gintis (BK 32 str., CK 227 str.),
2. leistinoji savigny (CK 229 str., 562b str., 859 str., 1029 str.),
3. būtinasis reikalingumas civilinėje teisėje (CK 228str., 904 str.),
4. būtinasis reikalingumas kaip bendra baudžiamąją atsakomybę šalinanti aplinkybė (CK 34 str., VTPK 16 str.),
5. pareigų kolizija kaip aplinkybė, šalinanti baudžiamąją atsakomybę,
6. sutikimas kaip aplinkybė, šalinanti baudžiamąją atsakomybę, ir tariamas sutikimas,
7. teisėtų interesų gynimas garbės įžeidimo atveju (BK 193 str.),
8. tėvų ir nustatytų auklėtojų teisė bausti,

⁵⁶ Haft. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2004. P. 65; Schönke / Schröder. Strafgesetzbuch. Kommentar. München, 2006. P. 170; Lackner / Kühl. Strafgesetzbuch. Kommentar. München, 2004.

P. 66; Maurach / Zipf. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Teilband 1. Heidelberg, 1992.

⁵⁷ Wessels / Beulke. Strafrecht Allgemeiner Teil. Heidelberg, 2003. P. 41.

⁵⁸ Roxin. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. München, 2006. P. 601; Frister. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2006. P. 141.

⁵⁹ Lietuvos BK 28 – 35 str.; Pažymėtina, jog senesniam Lietuvos BK šios aplinkybės buvo vadintos „aplinkybėmis, pašalinančiomis veikos pavojingumą ir priešingumą teisei“.

9. teisė sulaikyti (BPK 127 str., BVK 87 str.),

10. tarnybiniai įgaliojimai, teisės ir specialiosios pareigūnų teisinės pareigos (pvz., pagal BPK 81 str. ir toliau, CPK 758 str., 808 str., 909 str.),

11. politinė teisė priešintis pagal Konstitucijos 20 straipsnio IV dalį.

Esminis leidžiančiųjų nuostatų bruožas yra tas, kad, kol atitinkama baudžiamąją atsakomybę šalinanti aplinkybė garantuoja ir teisę imtis ryžtingų priemonių, tol tas asmuo, kurio atžvilgiu daromas pateisinamas poelgis, sukeliantis atitinkamų padarinių, yra įpareigotas pakęsti šį poelgį ir jo padarinius („Duldungspflicht“)⁶⁰. Taip, pvz., užpuolikas būtinosios ginties ar teisėtos teisų ir interesų gynybos atveju privalo toleruoti gynybą BK 32 str. pagrindu bei išibrovimą į savo teisinę sferą; jis negali griebtis atsakomosios „būtinosios ginties“⁶¹.

Kitaip negu Vokietijos baudžiamojoje teisėje, Lietuvos teisėje visos baudžiamąją atsakomybę šalinančios aplinkybės įvardintos vien tik baudžiamajame kodekse. Jas sudaro:

1. būtinoji gintis (BK 28 str.);
2. asmens, padariusio nusikalstamą veiką, sulaikymas (BK 29 str.);
3. profesinių pareigų vykdymas (BK 30 str.);
4. būtinasis reikalingumas (BK 31 str.);
5. teisės saugos institucijos užduoties vykdymas (BK 32 str.);
6. įsakymo vykdymas (BK 33 str.);
7. pateisinama profesinė ar ūkinė rizika (BK 34 str.);
8. mokslinis eksperimentas (BK 35 str.).

Pastebima, kad kai kurios iš šių išvardintų aplinkybių sutampa su minėtomis Vokietijos baudžiamojoje teisėje. Tačiau reikėtų, kaip jau minėta, pabrėžti, kad šių aplinkybių reikšmė iš esmės skiriasi.

4. KALTĖ

Poelgis, atitinkantis baudžiamosios veikos sudėtį įstatyme ir priešingas teisei, laikomas neteisėtas. Tačiau tai nereiškia automatiškai, kad taip elgdamasis asmuo bus patrauktas baudžiamajon atsakomybėn. Prieš tai būtina nustatyti įtariamojo asmens kaltę⁶².

⁶⁰ Kindhäuser. Strafrechtsgesetzbuch. Lehr- und Praxiskommentar. Baden-Baden, 2005. P. 191.

⁶¹ Roxin. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. München, 2006. P. 645.

⁶² Haft. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2004. P. 116.

Vokietijos baudžiamoji teisė remiasi kaltės ir atsakomybės principu. Be kaltės negali būti bausmės⁶³. Šis principas būdingas ir Lietuvos baudžiamajai teisei⁶⁴. Tačiau abiejų valstybių teisės teorijoje kaltės samprata nesutampa. Lietuvos baudžiamosios teisės teorijoje kaltė suprantama kaip pavojingą veiką padariusio asmens vidinis psichinis santykis su objektyviaisiais nusikalstamos veikos sudėties požymiais⁶⁵. Šis vidinis psichinis santykis pasireiškia dvejomis kaltės formomis: tyčia ir neatsargumu. Pagal Lietuvos BK 14 str. asmuo pripažįstamas kaltu padaręs nusikaltimą ar baudžiamąjį nusizengimą, jeigu jis šią veiką padarė tyčia ar dėl neatsargumo. Tai reiškia, jei asmuo padaro nusikalstamą veiką tyčia ar dėl neatsargumo, automatiškai nustatoma jo kaltė.

Vokietijos teisės teorija, kaip buvo jau minėta, netapatina tyčios ar neatsargumo sąvokos su kaltės sąvoka. Kaip ir Lietuvoje, tyčia ir neatsargumas apibūdina asmens vidinį psichinį santykį su objektyviaisiais nusikalstamos veikos sudėties požymiais. Tuo tarpu kaltė suprantama kaip žmogaus sugebėjimas laisvai ir teisingai nuspręsti, kas yra teisė ir kas yra neteisėtumas⁶⁶. Galima paminėti tokį atvejį, kad asmuo tyčia nušauna kitą žmogų, tačiau nepripažįstamas kaltu, nes pvz., dėl jauno amžiaus ar dėl psichinių sutrikimų nesugeba atskirti teisės nuo neteisėtumo arba dėl ypatingų aplinkybių negali elgtis teisėtai.

Nagrinėjant asmens kaltę dėmesys atkreipiamas į kelis aspektus :

1. pakaltinamumą (*Schuldfähigkeit*);
2. specialius kaltės požymius (*Spezielle Schuldmerkmale*);
3. neteisėtumo suvokimą (*Unrechtsbewusstsein*);
4. kaltę paneigiančius pagrindus (*Entschuldigungsgründe*).

⁶³ Vokietijos Konstitucinio Teismo nutarimas. 95. tomas. P. 96, 131; 96. tomas. P. 245, 249.; Vokietijos Aukščiausiojo Teismo Didelio Senato nutarimas. 2. tomas. P. 194, 200; Kindhäuser. Strafgesetzbuch. Lehr- und Praxiskommentar. Baden-Baden, 2005. P. 134; Krey. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 240.

⁶⁴ Lietuvos BK 2 str. 3 d.: „Asmuo atsako pagal baudžiamąjį įstatymą tik tuo atveju, jeigu jis *kaltas* padaręs nusikalstamą veiką...“; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-52/2001; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-490/2001.

⁶⁵ Pesliakas. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vinius, 1996. P. 124.

⁶⁶ Roxin. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. München, 2006. P. 852; Krey. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. Stuttgart, 2004. P. 243; Lackner / Kühl. Strafgesetzbuch. Kommentar. München, 2004. P. 69.

4.1 Pakaltinamumas

Pagal Vokietijos baudžiamąją teisę būtina prielaida tam, kad kas nors iš viso galėtų būti pripažintas kaltu – tai asmens pakaltinamumas veikos padarymo metu⁶⁷. Pakaltinamumas yra viena iš kaltės pripažinimo sąlygų. Čia išryškėja pirmas skirtumas: Lietuvos baudžiamojoje teisėje pakaltinamumas kaip požymis priskiriamas ne prie kaltės, o prie nusikaltimo subjekto elementų.

Nepakaltinami pagal Vokietijos BK yra vaikai, nesulaukę 14 metų amžiaus (BK 19 str.), taip pat asmenys, kurie dėl BK 20 str. išvardytų priežasčių nesugeba suprasti veikos neteisėtumo ar elgtis suvokdami šį neteisėtumą⁶⁸. Kai kaltininkai yra suaugę, pakaltinamumas yra preziumuojamas, kol neatsiranda pagrindo manyti priešingai⁶⁹. Pagal Lietuvos BK 17 str. nepakaltinamieji yra panašiai apibūdinami kaip asmenys, kurie dėl psichikos sutrikimo negalėjo suvokti jos pavojingumo arba valdyti savo veiksmų. Tačiau, skirtingai nuo Vokietijos, Lietuvos teisės teorijoje asmens amžius nepriskiriamas prie pakaltinamumo požymių, o atskirai egzistuoja šalia jų tarp subjekto elementų⁷⁰.

Ribotai pakaltinami yra tie asmenys, kurių sugebėjimas suvokti ar valdyti veikos padarymo metu dėl BK 20 str. paminėtų priežasčių yra labai sumažėjęs (BK 21 str.). Ribotas pakaltinamumas yra fakultatyvus pagrindas bausmei sušvelninti. Lietuvos BK taip pat numato riboto pakaltinamumo institutą⁷¹. Tačiau skiriasi riboto pakaltinamumo pasekmės, kurios pagal BK 18 str. 2 d. gali būti ne tik bausmės švelninimas, o taip pat atleidimas nuo

⁶⁷ Frister. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2006. P. 203.

⁶⁸ BK 20 str. aprašant nepakaltinamumą derinami psichiniai biologiniai veiksniai ir psichologiniai norminiai aspektai. Kad asmuo nesugebėtų suprasti veikos neteisėtumo ar elgtis nesuvokdamas šio neteisėtumo, turi turėti psichinių sveikatos sutrikimų (pvz., smegenų organinė būseną, endologinės psichozės, šizofrenija, ciklotimija), gilų sąmonės sutrikimų (pvz., visiškas apsvaigimas, išsekimas, pervargimas, stiprus afektas ir t.t.), silpnaprotystės ar kitokio sunkaus dvasinio išsigimimo (psichopatijos, neurozės, instinktų sutrikimas).

⁶⁹ Reicho Teismo nutarimas. 21. tomas. P. 131.

⁷⁰ Lietuvoje pagal BK 13 str. 1 d. atsako asmenys, kuriems iki nusikalstamos veikos padarymo buvo suėję 16 metų, ir tik to pačio straipsnio antroje dalyje numatytais atvejais asmenys nuo 14 metų amžiaus.

⁷¹ Pagal Lietuvos BK 18 str. 1 d. asmuo pripažistamas ribotai pakaltinamas, jeigu jis darydamas šio kodekso uždraustą veiką dėl psichikos sutrikimo, kuris nėra pakankamas pagrindas pripažinti jį nepakaltinamu, negalėjo visiškai suvokti pavojingo nusikalstamos veikos pobūdžio ar valdyti savo veiksmų.

baudžiamos atsakomybės, baudžiamojo poveikio ar priverčiamosios medicinos priemonės taikymas⁷².

Sąlygiškai pakaltinamais pripažįstami nepilnamečiai, kuriems veikos padarymo metu buvo sukakę ne mažiau kaip 14 ir ne daugiau kaip 18 metų (Jaunimo teismų įstatymo 3 str.). Kiekvienu atveju jų pakaltinamumas turi būti nustatytas atsižvelgiant į išsivystymo lygį ir atskirai aptartas nuosprendyje⁷³. Nors ir Lietuvos baudžiamojoje teisėje sąlygiško pakaltinamumo nėra, tačiau nepilnamečiams BK XI skyriuje nustatyti baudžiamosios atsakomybės ypatumai. Antai nepilnamečiams numatomos „auklėjimo poveikio priemonės“ (BK 82 str.) arba „elgesio apribojimas“ (BK 87 str.), taip pat numatyti bausmių (BK 90 str.) bei bausmių skyrimo (BK 91 str.) ypatumai.

4.2 Specialūs kaltės požymiai

Atskirais atvejais baudžiamosios teisės nuostatuose šalia nusikalstamos veikos bendrų požymių yra aptinkami ir „specialių“ kaltės požymių⁷⁴, parodančių, kad kaltininko nusiteikimas teisės atžvilgiu yra daugiau ar mažiau smerktinas⁷⁵. Pvz., nužudymo atveju „žemos paskatos“ (BK 211 str. 2 d. 1 p.) yra specialūs kaltės požymiai, nes jie parodo ne tik neteisėtumo pasireiškimą, bet labiausiai išryškina kaltininko pažiūrų žalingumą.

Lietuvos baudžiamojoje teisės teorijoje nėra specialių kaltės požymių, kadangi kaltė yra suvokiama skirtingai. Ypatingos kaltininko paskatos ar nusiteikimai apibūdinami tikslais ir motyvais (pvz., chuliganiškos⁷⁶ arba savanaudiškos paskatos⁷⁷, BK 129 str. 2 d.), kurie nustatomi subjektyviojoje nusikalstamos veikos sudėties pusėje.

⁷² Pažymėtina, jog pagal Lietuvos BK 19 str. asmuo, padaręs nusikalstamą veiką apsvaigęs nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, nuo baudžiamosios atsakomybės neatleidžiamas; taip pat žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-538/2001; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-666/2003.

⁷³ Reicho Teismo nutarimas. 58. tomas. P.128.

⁷⁴ Kindhäuser. Strafrechtsgesetz. Lehr- und Praxiskommentar. Baden-Baden, 2005. P. 136.

⁷⁵ Haft. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2004. P. 147.

⁷⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-602/2001; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-441/2003.

⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-286/1999; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kasacinė byla Nr. 2K-432/1999.

4.3 Neteisėtumo suvokimas

Neteisėtumo suvokimo turinį sudaro ne baudžiamosios nuostatos ar už veiką gresiančios baudžiamosios atsakomybės žinojimas, o kaltininko suvokimas, kad jo elgesys yra teisiškai draudžiamas⁷⁸. Neteisėtumo suvokimas turi būti susijęs su veikos sudėtimi, t.y. turi apimti turimo omenyje baudžiamojo teisės pažeidimo specifinį neteisėtumo turinį.

Šis neteisėtumo suvokimas yra savarankiškas kaltės elementas⁷⁹. Šio suvokimo buvimas yra preziumuojamas, jei nėra ypatingų pagrindų, liudijančių šio suvokimo nebuvimą. Tačiau, jeigu kaltininkas veikos padarymo metu dėl *neišvengiamos* draudimo klaidos negali suprasti, kad daras neteisybę, tai jis elgiasi be kaltės⁸⁰. Teismų praktikoje klaidos „neišvengiamumas“ pripažįstamas laikantis tik labai griežtų reikalavimų. Lemiamą reikšmę turi tai, ar kaltininkas, atsižvelgiant į jo socialinę padėtį, individualius sugebėjimus, pažinimo galias, į jo teisinį dorovinį vertybių suvokimą, galėjo išvelgti veikos neteisėtumą⁸¹. Atsiradus abejonei, ar veika yra teisiškai leistina, iškyla pareiga tai išsiaiškinti. Asmuo, neišmanantis teisės, prieš pažeisdamas saugomus gėrius, pagal galimybes privalo išsiaiškinti teisinę situaciją – jis negali paprasčiausiai pasikliauti savo nebūtinai teisingu sprendimu.

Lietuvos baudžiamojoje teisėje, nors ir buvo svarstoma įtraukti neteisėtumo suvokimą kaip būtinąjį baudžiamosios atsakomybės požymį į Lietuvos BK, jo vis dėlto dėl neaiškių „neišvengiamumo“ kriterijų buvo atsisakyta⁸².

4.4 Kaltę paneigiantys pagrindai

Baudžiamojoje teisėje laikoma, kad kaltę paneigiančių pagrindų buvimas tiek sumažina veikos neteisėtumo ir kaltės turinį, kad nėra pasiekama žemiausia patraukimo baudžiamojon atsakomybėn riba ir įstatymų leidėjas, at-

⁷⁸ Kindhäuser. Strafgesetzbuch. Lehr- und Praxiskommentar. Baden-Baden, 2005. P. 122; Tröndle / Fischer. Strafgesetzbuch und Nebengesetze. München, 2006. P. 118; Roxin. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1. München, 2006. P. 932.

⁷⁹ Vokietijos Aukščiausiojo Teismo Didelio Senato nutarimas. 2. tomas. P. 194 ir vyraujanti nuomonė literaturoje.

⁸⁰ Vokietijos BK 17 str.

⁸¹ Vokietijos Aukščiausiojo Teismo nutarimas. 4. tomas. P. 1, 237; 3. tomas. P. 357.

⁸² Ši informacija pateikiama iš Dr. Jono Prapiesčio baudžiamosios teisės bendrosios dalies paskaitos.

sižvelgdamas į ypatingus motyvus, atsisako pareikšti kaltinimą, t.y. nuolaidžiauja⁸³.

Vokietijos Baudžiamoji teisė skiria keturis kaltę paneigiančius pagrindus :

a) kaltę paneigiantis būtinasis reikalingumas (BK 35 str. 1 d.);

b) būtinosios ginties ribų peržengimas (BK 33 str.);

c) tarnautojų ar kareivių vykdymas juos neįpareigojančio nurodymo (povarkio, įsakymo);

d) kaltę paneigianti pareigų kolizija.

Pažymėtina, kad Vokietijos baudžiamoji teisė skiria tarp pagrindų, pašalinančių baudžiamąją atsakomybę ir kaltę paneigiančių pagrindų. Pirmieji nustato, kad nors ir kaltininko veiksmas atitinka įstatymo nusikalstamos veikos sudėtį, tačiau ši veika dėl tam tikrų aplinkybių nelaikoma priešinga teisei, tuomet ir ne nusikalstama veika. Tuo tarpu kaltę paneigiantys pagrindai nepašalina veikos priešingumą teisei, o tik asmens kaltę. Tačiau rezultatas toks pats – asmuo nepatraukiamas baudžiamojon atsakomybėn.

Lietuvos baudžiamojoje teisėje dėl skirtingo kaltės supratimo nėra panašių kaltę paneigiančių pagrindų.

IŠVADOS

1. Baudžiamosios atsakomybės pagrindas tiek Lietuvos, tiek Vokietijos baudžiamojoje teisėje yra nusikalstama veika. Ji turi tam tikrus požymius, kurie iš dalies yra kodifikuoti įstatyme ir iš dalies yra nustatyti teisės doktrinoje. Lietuvos baudžiamoji teisė apibūdina nusikalstamą veiką materialiuoju bei formaliuoju požymiu, t. y. veikos pavojingumu ir priešingumu teisei. Tuo tarpu Vokietijos teisės doktrina nusikalstamą veiką apibrėžia vien tik formaliais požymiais. Taip vadinamas „trijų sudėtinių dalių nusikalstamos veikos apibrėžimas“ tarp šių požymių išskiria atitikimą baudžiamosios veikos sudėtį, priešingumą teisei bei kaltę.

2. Atitikimas nusikalstamos veikos sudėtį iš esmės sutampa su formaliuoju elementu Lietuvos baudžiamojoje teisėje ir numato, jog kaltininko veikos požymiai turi sutapti su įstatyme nustatytais objektyviaisiais bei subjektyviaisiais požymiais. Iš esmės tiek objektyvieji, tiek subjektyvieji požymiai Lietu-

⁸³Wessels / Beulke. Strafrecht Allgemeiner Teil. Heidelberg, 2003. P. 143.

vos ir Vokietijos baudžiamojoje teisėje sutampa. Tačiau yra ir skirtumų. Antai priešastinis ryšys yra skirtingai apribojimas, be to, skiriasi tyčios formos.

3. Priešingumas teisei pagal Vokietijos baudžiamąją teisę apibūdinamas kaip pagrindų, šalinančių baudžiamąją atsakomybę, nebuvimas. Nors ir Lietuvos baudžiamojoje teisėje žinomas panašus institutas – baudžiamąją atsakomybę šalinančios aplinkybės, tačiau jis nėra būtinas nusikalstamos veikos požymis.

4. Atskiras kaltės požymis, nesusijęs su tyčia ar neatsargumu, yra tik Vokietijos baudžiamajai teisei savotiškas elementas, neturintis savo ekvivalento ne tik Lietuvoje, bet ir daugelyje kitų Europos šalių. Kaltė suprantama kaip žmogaus sugebėjimas laisvai ir teisingai nuspręsti, kas yra teisė ir kas yra neteisėtumas. Šis požymis susideda iš keturių elementų: pakaltinamumo, specialiųjų kaltės požymių, neteisėtumo suvokimo ir kaltę paneigiančių pagrindų. Kai kuriuos iš minėtų kaltės elementų, pvz. pakaltinamumą, galima rasti ir tarp nusikalstamos veikos požymių Lietuvos baudžiamojoje teisėje. Tačiau jie yra tarp subjektyviųjų nusikalstamos veikos požymių.

LITERATŪRA

Teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas, priimtas 2000 m. rugsėjo 26 d.
2. Vokietijos Federalinės Respublikos baudžiamasis kodeksas, priimtas 1998 m. lapkričio 13 d.
3. Vokietijos Federalinės Respublikos baudžiamojo proceso kodeksas, priimtas 1987 m. balandžio 7 d.
4. Vokietijos Federalinės Respublikos civilinio proceso kodeksas, priimtas 1950 m. rugsėjo 12 d.
5. Vokietijos Federalinės Respublikos viešosios tvarkos pažeidimo kodeksas, priimtas 1987 m. vasario 19 d.
6. Vokietijos Federalinės Respublikos kalnimo įstaigų teisės kodeksas, priimtas 1976 m. kovo 16 d.
7. Vokietijos jaunimo teismų įstatymas, priimtas 1974 m. gruodžio 11 d.

Specialioji literatūra

8. Apanavičius, M. / Pavilonis, V. Nusikaltimų kvalifikavimo procesas ir jų atribojimas. Vilnius, 1983.

9. Baudžiamoji teisė (Bendroji dalis). Vilnius, 2003.
10. Baumann, J. / Weber, U. / Mitsch, W. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Lehrbuch. 11. Auflage. Bielefeld, 2003.
11. Frister, H. Strafrecht. Allgemeiner Teil. München, 2006
12. Haft, F. Strafrecht. Allgemeiner Teil. 9. Auflage. München, 2004.
13. Jähnke, B. / Laufhütte, H. W. / Odersky, W. Leipziger Kommentar. 11. Auflage. Berlin, 2003.
14. Kindhäuser, U. Strafgesetzbuch. Lehr- und Praxiskommentar. 2. Auflage. Baden-Baden, 2005.
15. Krey, V. Deutsches Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band 1: Grundlagen, Tatbestandsmäßigkeit, Rechtswidrigkeit, Schuld. 2. Auflage. Stuttgart, 2004.
16. Lackner, K. / Kühl, K. Strafgesetzbuch. Kommentar. 25. Auflage. München, 2004.
17. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Bendroji dalis (1-98 straipsniai). Vilnius, 2004.
18. Maurach, R. / Zipf, H. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Teilband 1: Grundlehren des Strafrechts und Aufbau der Straftat. Heidelberg, 1992.
19. Piesliakas, V. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Vilnius 2006.
20. Piesliakas, V. Mokymas apie nusikaltimą ir nusikaltimo sudėtį. Vilnius, 1996.
21. Piesliakas, V. Naujojo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso principinės nuostatos ir baudžiamoji politika // Jurisprudencija. 1998, t. 10(2); 40-51.
22. Piesliakas, V. Priežastinis ryšys tarp pavojingos veikos ir baudžiamajame įstatyme numatytų padarinių ir jo nustatymas teismų praktikoje // Jurisprudencija. 2006, t. 7(85); 7-15.
23. Roxin, C. Strafrecht. Allgemeiner Teil. Band I. Grundlagen – Der Aufbau der Verbrechenslehre. 4. Auflage. München, 2006.
24. Schönke, A. / Schröder, H. Strafgesetzbuch. Kommentar. 27. Auflage. München, 2006.
25. Stratenwerth, G. / Kuhlen, L. Strafrecht. Allgemeiner Teil I. Die Straftat. 5. Auflage. München, 2004.
26. Tröndle, H. / Fischer, T. Strafgesetzbuch und Nebengesetze. 53. Auflage. München, 2006.
27. Wessels, J. Baudžiamoji Teisė Bendroji Dalis. Baudžiamoji veika ir jos struktūra. Vilnius, 2003.
28. Wessels, J. / Beulke, W. Strafrecht Allgemeiner Teil. Die Straftat und ihr Aufbau. Heidelberg, 2003.

Andrius Bielinis

Friedrich-Wilhelms-Universität Bonn

Juristische Fakultät

DIE VORSÄTZLICHE STRAFTAT IM DEUTSCHEN UND IM LITAUISCHEN STRAFRECHT: EINE RECHTSVERGLEICHENDE ANALYSE

Zusammenfassung

Die moderne litauische Strafrechtslehre ist vergleichsweise jung. Um der langjährigen Entwicklung vorzugreifen, wurde die Erfahrung anderer Staaten auf diesem Gebiet berücksichtigt und Teile ihrer Dogmatik in das litauische Strafrecht integriert. Einen nicht unerheblichen Einfluss hatte dabei die deutsche Strafrechtslehre. Daher hat dieser Aufsatz eine rechtsvergleichende Analyse des deutschen sowie litauischen Strafrechts zum Gegenstand, in deren Mittelpunkt die Straftat als Grundlage der strafrechtlichen Verantwortung steht. Als Basis des Rechtsvergleichs dienen die einzelnen Merkmale der Straftat, die systematisch aufgeführt, beschrieben und im Ergebnis verglichen werden.

Im Verlauf der Analyse wird festgestellt, dass die Grundlage in beiden Rechtssystemen die Tatbestandsmäßigkeit, d. h. die Verwirklichung der im Gesetz aufgeführten allgemeinen und speziellen Merkmale, ist. Dabei finden sich allerdings Unterschiede unter den allgemeinen Merkmalen, wie z. B. dem objektiven Zurechnungszusammenhang oder den Vorsatzformen. Weiterhin fällt auf, dass im litauischen Strafrecht die Definition der Straftat um das materielle Merkmal „Gefährlichkeit“ ergänzt wird, wohingegen im deutschen Strafrecht zusätzliche formelle Merkmale, wie Rechtswidrigkeit und Schuld, hinzukommen.

Straipsnis redakcijai įteiktas 2007 m. balandžio 19 d.